

SLOVENSKI LIST

Izhaja vsak ponedeljek zjutri

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III
Telefon št. 3487, interurban 3487
Rokopisi se ne vračajo

Posamezna št. 1 Din, mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 D n, na dom in po rošči dostavi, en list 5 Din. Celoletna naročnina 50 Din, polletna 25 D n, četrtletna 13 Din. Inserati po dogovoru

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6/III
Poštni ček, račun, čljubljena 15.179
Telefon štev. 2548

Velik zbor kmetov v Zagrebu

Včeraj je v Zagrebu zborovalo na deset tisoč kmetov iz vse države -- Nastopilo je 16 govornikov -- Velikostne manifestacije Nj. Vel. kralju -- Obračun z voditelji bivše Radićeve in samostojne demokratske stranke

Zagreb, 8. dec. Ž. Ze tekom včerajšnjega dne in tudi ponoči je prihajalo iz vseh delov države mnogo posebnih vlakov, napolnjenih z našimi kmetovalci. Današnje skupščino je sklical Karlo Kovačević, kmet iz Jazavice, in njegovi tovariši. Posebno mnogo udeležencev je bilo iz Sumadije in Slovenije. V oči je padlo tudi veliko število srednješolske mladine in vse države. Do danes zjutraj se je pripeljalo v Zagreb skupno 65 posebnih vlakov, vendar pa so bili tudi redni vlaki nabiti kmetov, ki so se udeležili današnjega kongresa.

Udeležence kongresa je pričakoval poseben prireditveni odbor, ki se je briga za prehrano in stanovanje.

Celo mesto je bilo danes v zastavah. Po mestu so korakale večje skupine kmetov iz raznih krajev z godbami na čelu. Ze okoli 8 zjutraj se je zbrala na Jelačićevem trgu velika množica ljudi. Pred spomenikom je stala govorniška tribuna, vsa okrašena z državnimi barvami. Na trgu so bili postavljeni megafoni, da so zborovalci čuli govornike tudi na oddaljenostih mestih.

Zborovanje se je pričelo okoli 10 z govorom Karla Kovačevića in je poteklo v najlepšem redu. Razen Karla Kovačevića je govorilo 15 govornikov in se je zborovanje končalo šele ob 2. Zaključil ga je Karlo Kovačević s prisego in čitajoč pozdravne brzojavke Nj. Vel. kralju in gosp. ministru Petru Zivkoviću.

Po končanem zborovanju so se ljudje mirno razšli. Manjše skupine so korakale z godbami na čelu po mestnih ulicah tudi popoldne. Zborovanje samo je poteklo v lepem redu.

Govor Karla Kovačevića

Zagreb, 8. decembra. AA. Točno ob 10 popoldne je stopil na govorniško tribuno gosp. Karlo Kovačević, ki je najprej iskreno pozdravil kmete, došle iz vseh krajev širne Jugoslavije ter nato nadaljeval: Vprašali boste,

zakaj smo se danes zbrali

v tako velikem številu? Takoj vam to pojasnim in sicer preprosto, ker sem kmet, a mi ljudje pluga in motike govorimo vedno iskreno in preprosto. Mi smo se danes tu sestali v tako velikanskem številu zato, da pred obličjem vsega sveta gromovito manifestiramo svojo neomajno privrženost narodni dinastiji Karagjorgjevičev in Nj. Vel. kralju Aleksandru I. Prišli smo takisto tudi zato, da povzdignemo svoj glas in slavo in veličino in moč naše drage domovine Jugoslavije. Razen tega hočemo pred obličjem vsega sveta dokazati, da imamo polno zaupanje v našega kralja in v njegovo vladno, ki ji je na čelu odlični prijatelj umni in veliki državnik general Peter Zivković. On, bratje moji, ima mnogo lubežni in mnogo razumevanja, zlasti za kmeti narod; toda on ima prav tako razumevanja in pojmovanja za vse druge poklice, ki sestavljajo državo. Zato sem rekel, da je velik državnik.

Pred 3 leti je pokojni Stepan Radić predlagal ravno njega, naj sestavi vladno, da se odpravi korupcija, ki je cvela pod parlamentarnimi režimi.

Ko je Nj. Vel. kralj 6. januarja lanskega leta izdal zgodovinski manifest in ukinil vse ono, kar je zaviralo napredek države, je poveril vladno baš temu generalu, ki mu s tega mesta izrekam veliko narodno zahvalo za vse, kar je do danes na čelu svoje vlade in po želji Nj. Vel. kralja storil in za vse, kar je do danes dogotovil in za vse, kar bo, če Bog da, srečno tudi dovršil v slavo in čast kralja in domovine.

Tudi smo se sestali zato, da pred obličjem vsega sveta povemo, da je stanje, ustvarjeno z vladarjevim sklepom, mnogo boljše, nešteto krat boljše od onega stanja, ki se je imenovalo demokratsko stanje. Danes vlada prava demokracija. To mi kmetje najbolje vemo.

Med kmeti in vladarjem so izginili posredovalci, zato je baš to stanje ona demokracija, ki je potrebna za naš prosvetni in gospodarski razvoj in ki nas vodi v slavno in veliko bodočnost. Po 6. januarju prošlega leta je nastala nova doba v naši državi. Naša država se imenuje Jugoslavija.

Izginile so male za življenje nesposobne oblasti. Naša država ima eno, slavno zastavo. Ta zastava pomeni našo nerazdeljivost, naše edinstvo, našo nepremagljivost, ona obenem pomeni spoštovanje in velike častne prošlosti, zgodovine srbske, hrvatske in slovenske.

Na to je govornik opisal, kako je prišlo do vsega tega, kako je vstalo novo kmeti gibanje in zavalovilo po naših krajih ter nadaljeval: Da reši državo, je naš kralj z eno samo potezo peresa v očetovski brigi za Srbe, Hrvate in Slovence in za vso našo veliko državo parlament z vsemi njegovimi institucijami, ki so bile odvisne od tega parlamenta. S tem junaškim činom je pokazal državi novo pot, pot nove veličine in napredka. S tega kraja mu v imenu vseh nas izrekam veliko zahvalo za herojstvo in odločnost in modrost in dalekovidnost. S tem svojim dejanjem je dokazal, da je pravi vnuk velikega Karagjorgja, da je veliki sin Petra

Velikega Osvoboditelja, s tem svojim dejanjem je dokazal, da mu je rešitev države in sreča in zadovoljnost naroda nad vse. Tak vladar je idealen vladar, bratje in sestre.

Prav je leta 1926. naglasil Stepan Radić, da ni kralja takega, kakor je naš kralj. Naglasil je tudi, da ni naroda, kakršen je naš. To je resnica. Narod ima velikega vladarja, kakršnega je vreden. Velik narod ima velikega vladarja. Zato, bratje in sestre, obenem tudi v znak hvalečnosti za vse, ker je storjeno, in kar bo storil, vzdiknimo svojemu jugoslovanskemu kralju Aleksandru I. Karagjorgjeviču iz stotisoč grl: Živio!

Uverjen sem, bratje in sestre, da se boste vsi pričeli, da je to stanje v naši državi edina pot, po kateri je moči hediti, edina pot, ki zagotavlja napredek na kmetih in v mestu.

Razmerje med kmetom in inteligenco

Mi kmetje nismo nikdar zaničevali mesta. Še pred 30 leti se je v našem kmetiškem pokretu govorilo o harmoniji in skladu, ki mora vladati med mestom in deželo. Resnica je, da je nas kmetov v tej državi 85%. Toda brez naših kulturnih sredstev, brez naše poštene inteligence, brez naših strokovnjakov na vseh poljih, brez znanosti, brez vsega tega mi ne bi mogli uiti pot napredku, po kateri hvala Bogu hodimo. In to je največja zasluga velikega Petra Zivkovića.

Pred 30 leti in tako tudi danes smatramo in to poudarjamo, da brez sloge seljakov s plugom in motiko, da brez sloge med ratarjem in šolanimi ljudmi ne more biti pravega napredka in zato mi v našem belem Zagrebu poudarjamo potrebo te sloge. Mi kmetje vemo posebno dobro, da pomirjevanje političnih strasti ne more konsolidirati države, če se istočasno ne pomirijo tudi socialne in družabne strasti. Mi ne želimo namesto političnih borb družabnih in zato ponovno poudarjamo potrebo sloge in vzornega sodelovanja med deželo in mestom, med poljedelcem in šolanim človekom.

Hvala Bogu se na vsakem koraku lahko uverimo, da tudi kr. vlada tako dela in da stremi po tem, da bi dosegla čim večjo vzajemnost med mesti in deželo, ker nam ta harmonija more prinesiti velike sadove.

Dovolite mi, bratje in sestre, da zdaj izpregovorim nekaj besed

o naši preteklosti in naši sedanjosti

Vam vsem je znano, da sem dolgo vrsto let bil narodni zastopnik bivše hrvatske seljačke stranke, da sem bil njen podpredsednik in obenem tudi predsednik parlamentarnega kluba. Ker to veste, je treba, da čujete tudi to: Vsi kmetje v bivši stranki nismo imeli vpliva in besede. Nismo imeli možnosti, da damo polnega izraza, kakor se je to v javnosti govorilo in pisalo. Stepan Radić je ljubil deželo in kmeta. Zelel je kmetu dobro. Toda, bratje in sestre, imel je slabo okolico. Najvišji član vodstva, ki v duši nikdar ni bil kmet, oni, ki je upropastil vse kmetiške institucije in uničil kmetiško pravdo, mu je sedel ob strani in to v našem belem Zagrebu. Druga dva, ki nista imela smisla, ki tudi nista imela razumevanja za kmetiško življenje, dva gospoda, ki sta poleg Josipa Predaveca najbolj zaslužila Stepana Radića, se nahajata danes v emigraciji in tam rovarita proti naši državi, kar pomeni, da rovarita tudi proti hrvatskemu kmetiškemu narodu. Stepan Radić je bil v emigraciji, bil je povsod, toda ni bil v Pešti, ni bil v Rimu. Ta mlada gospoda v družbi z nekimi bivšimi avstrijskimi oficirji in z nekimi zagrebškimi stavci — ta mlada gospoda sta se združila s feldcujmnoštri in mladim odvetnikom Pavelićem, da razširita nemogoče laži o razmerah v naši državi. V časopisu, ki je nenaklonjeno ne samo naši državi nego vsemu slovanstvu, se sklicujeta na nekako naše zaupanje in javno trdita, da govorita v našem imenu. Mi se zavarujemo pred tem in povemo na glas vsemu svetu: Kdor je zapustil svoj narod in svojo državo, je izdajca. Tak človek se je ali prodal ali pa se dal zaslužiti našim neprijateljem. Mi nismo nikomur dali poverilnice, da odan gubice po svetu in da se predstavlja za nekakega voditelja ali kaj vem. Hrvatski kmetje so imeli zaupanje v Stepana Radića, toda niso imeli nikoli zaupanja v njegovo okolico. Naše današnje zaupanje ima samo naš kralj, ki mu ponovno s tega velikanskega zborovanja s te veličastne manifestacije damo polno zaupanje in izražamo avestobno in vdanost, ker je naš edini vodja. S tega mesta pošiljamo prav tako vsem onim, ki bi v inozemstvu pripisovali še tako majhen pomen tako zvanim emigrantom, sporočilo, da jih ne moremo smatrati za svoje prijatelje in da oni vse, kar delajo, delajo za lastno pest in na lastno odgovornost brez kakšne pooblastitve po narodu.

Ko že govorim o emigrantih, bratje in sestre, naj vprašam — in to prav tako javno, kakor se oni same sebe kažejo idealne — da jih vprašam, kako si predstavljajo svojo osebno doživetno borbo

za neko samostojnost? Na to vprašanje nam ne morejo dati odgovora, ker so se prodali. Mi poznamo njihove skrivne načrte in jaz baš zato javno povem, da to niso več sinovi našega naroda, nego so navažni izročki, ki jim ni sveta ne draga ne brava ne Sava, ki jim ni sveto niti ne Jadransko morje, to so odtujena deca, in ko to rečem, vem, kaj sem rekel, in sem prepričan, da me točno razumete.

V vodstvu bivše stranke se je nahajal tudi dr. Vladko Maček. On je znal s kmeti igrati duraka. Znal jim je govoriti demokratske dovpite, kadil navaden tobak, toda niti on, bratje in sestre, glede na svoje današnje držanje in držanje njegovih prijateljev, ni iskren prijatelj kmetiškega naroda. Jaz tukaj javno osporavam njegovo slovanstvo, njegovo jugoslovantvo in zato njegovo hrvatstvo. Njemu je prvemu bilo dano in to 6. januarja 1929, da v imenu Hrvatov sprejme novo stanje. Tega on ni storil. Združil se je z ljudmi, ki niso nikdar znali ceniti kmetiških nauk in kmetiškega poštenja. Združil se je z onimi, ki so v duši vedno mrzili kmeta in ki so še nedavno tega govorili in pisali, da je seljak lopov dok je bor zelen.

Ko je nastopilo naše novo kmetiško gibanje, ni on rekel niti B niti ni izpregovoril A niti ne I, ko je z nekimi mladiči sedel na obtožni klopi. Take, bratje, take ljudi smo imeli v vodstvu bivše stranke.

Pribičević-zli duh države

Kaj nam je, nam kmetom, ostalo drugega, kakor da sami krenemo po svoji poti, kakor da sami vodimo sebe in da zastavimo svojo dušo, svoje srce, svoje imetje in življenje iskreno in nesebično za to našo državno skupnost. Na to novo pot nas je japonsila razen vsega drugega tudi zlovesča zveza Mačka in Pribičevića. Ta Svetozar Pribičević, zli duh te države, je znal postati z intrigami in podtaknitvami takisto nekaj voditelj hrvatskega naroda. V razširjenem odboru bivše kmetiško-demokratske koalicije so se gospodje glodali, so se medsebojno žrli in borili za neko prvenstvo, medtem ko je kmetu šlo od dneva do dneva slabše. Teh samozvanih veličin je nestalo iz našega javnega življenja, in ne da Bog, da bi se kdaj povrnil in da bi še kdaj o čem odločali. Mi pa jim s tega svojega velikega zborovanja glasno in jasno sporočamo:

Nikdar več ne boste deležni našega zaupanja! Zakaj v naših najtežjih trenutkih ste nas zapustili in se umaknili v svoje odvetniške pisarne, nas pa prepustili samim sebi. Hvala Bogu, da ste to storili, da smo tako sami mogli izpregledati in priti do spoznanja, da ste bili slabi svetovalci in slabi voditelji plemenitega kmetiškega ljudstva. Nikdar vam ne moremo pozabiti, da niste šli po oni poti, ki nam jo je pokazal kralj, po poti, po kateri mi danes ponosno hodimo. Tudi vam sporočamo tole: ne igrajte se z ognjem in bojte se narodove obsodbe! To ni grožnja, to je ugotovitev razpoloženja pri nas na kmetih. Ne slepite naroda, ko mu ne morete pomagati, ker ste umolkli. Pustite narod, ker vas bo drugače sodil! Saj dobro veste, kaj to pomeni!

To je, bratje in sestre, nekaj iz naše prošlosti, nekaj iz našega političnega življenja. Zdaj pa poslušajte še nekoliko besed o našem sedanjem novem pokretu.

Bratje in sestre! Kmeti narod je pri nas toliko prosvetljen, tako je nadarjen in bistroumen, da ga nihče več ne more preslepiti. Današnja nova doba je njegova, to je velika doba. Vsaka doba rodi svoje ljudi. Nova doba je dala tudi nove ljudi, dala je ljudi z novimi in zdravimi nazori.

Naše naloge

Priznati moram, da je Nj. Vel. Kralj omogočil tudi to novo dobo za rešitev države. Priznati moram, da je kraljevska vlada s svoje strani storila vse, kar je mogla, da gre za napredkom, in tudi moram priznati, da se vse, kar se dela na najnižjem kakor na najvišjem mestu, da se vse to dela samo za to, da bo nam vsem boljše.

Po kraljevem manifestu smo mi kmetje razmišljali, razgovarjali smo se in dogovarjali, končno pa smo se sporazumeli, da je slovanstvo kmetiško ljudstvo ono, ki je obloženo v kraljevem manifestu. Jaz sem stal na čelu akcije za ono našo mogočno velikonočno manifestacijo. Njen uspeh in njene sadove vsi dobro poznate.

Uspeh našega dela do danes je tolik, da mi je dano govoriti vam tu. Vse ono, kar sem rekel, mi daje priložnost, da to poudarim pred stotisoč ljudmi. Čeprav je naš uspeh velik, naše delo še ni končano. Nadaljevali ga bomo prav tako, kakor smo delali do zdaj.

Prva naša briga je naša vas in sicer zato, ker je ona najbolj številna. Kmet hrani in brani domovino. Toda ne samo vas, tudi mesto je naša briga, ker svoje otroke pošiljamo v mesta, da se uče. Mesta so kulturna središča in mi ta naša mesta prav tako ljubimo kakor Ljubljano, kakor

Beograd. Ti dve mesti skupno ljubimo prav tako kakor svoj beli Zagreb.

Slišali ste, bratje in sestre, kar sem vam rekel. Iz vašega držanja vidim, da vse moje misli odobravate iz vse duše. Zato vas pozivam vse, brez razlike, bodisi Hrvate, Srbe in Slovence, da skupno nadaljujete to delo, da pomagajte pri plemenitem stremljenju našega milega vladarja, našega junaškega vladarja, ki je bil velik v vojni, v miru pa je še večji. Vztrajamo z vsemi silami, da se uresniči modra misel njegova po njegovi visoki želji. On je naš oče, on nam vsem želi dobro. On je pravi vladar in njegovo svetlo ime bo zapisano v naši zgodovini z zlatimi črkami.

S temi besedami bi sklenil, da bodo mogli nadaljevati moji prijatelji. Toda prej ko zapustim govorniško mesto, vas povabim, da iz globine prs vzkliknete z menoj:

Živel naš kralj, živel predsednik vlade Peter Zivković, živele velika in močna Jugoslavija!

Po govoru Karla Kovačevića je nastopilo še petnajst govornikov, med njimi Milutin Dragović iz Lebane in Slovenec Albin Komar iz Vižmarjev pri Ljubljani. Vsi govorniki so odobraval kraljev manifest z dne 6. januarja 1929, ki je napravil končne neznosnim razmeram v državi.

Bosanski kmet razkrinkara bivše voditelje HSS

Zanimiv je bil govor kmeta Marka Josića iz Brčka v Bosni, ki je razkrinkal bivše Radićeve sodelavce, ki danes v emigraciji rujejo proti naši državi in se predstavljajo kot voditelji Hrvatov. To so Avgust Košutić, Juraj Krnjević, Luj Kežman, Vladimir Radić, Anton Pavelić in Gustav Perčec. V mržnji do Jugoslavije in njene ureditve so oni popolnoma strinjali in so zato osnovali hrvatski državni odbor v inozemstvu. Avgust Košutić in Juraj Krnjević sta dva mlada človeka, kakor ve to vsa javnost, povprečne pameti, ki v našem javnem življenju nikoli nista znala doseči s svojo sposobnostjo in delom kako politično pozicijo, dosegla sta politično pozicijo samo s tem, da sta živela v neposredni bližini rajnega Stepana Radića, ga izkoriščala ter se okoriščala z njegovim delom. Toda ta dva človeka, ki sta izkoriščala St. Radića za časa njegovega življenja, nista mogla niti mrtvega Radića pustiti na miru. Izrežala sta z ožjo okolico srce in možgane iz telesa mrtvega Radića, da bi s tem srecem in s temi možgani trgovala. Toda oni se niso s tem zadovoljili, temveč so v Hrvatski kmetiški banki upropastili 17.000.000 hrvatskega s krvjo prihranjenega denarja, in ne samo to, dvignili so iz blagajne Selobanke poslednji milijon dinarjev ter izginili v inozemstvu. Tudi to so bili kmetiški denarji. S tem jugoslovanskim kmetiškim denarjem se zdaj klatijo po inozemstvu. Vsak čas se jih vidi v italijanskih salonskih vagonih, in skušajo prepričati svet, kako imajo milijone, ne samo oni milijon ukradenega denarja, in poleg tega še legitimacijo vodij hrvatskega naroda.

A kdo sta Luj Kežman in Vladimir Radić? Zadnji je degenerirani sin velikega voditelja Radića. Pokvarjen in razbrzdan je Vladimir Radić že več let prej, ko je živel še njegov oče, popival in pijančeval je cele noči, vlačil se s sumljivimi ženskami. Na ta način je gimnazijo končal in maturiral šele v svojem 25. letu, toda še to tako, da se mu je v veliki meri gledalo skozi prste. Vladimir Radić je goljufal mnoge hrvatske kmete s tem, da se je specializiral na to, da sprejema kmetiške deputacije, ki so prihajale k njegovemu očetu in katerim je obljubljalo, da se bo pri očetu zavzel zanje. Vodil je delegacije v pivnice in bare, kjer so morale plačevati njegove račune. Zdaj se vlačijo po pariških nočnih lokalih in prepričuje razne mednarodne klateže, kako je po smrti svojega očeta on kot njegov sin predstavljan in odrejen, da postane hrvatski narodni voditelj. V tem imenu se on družijo z raznimi sumljivimi tipi in po raznih listih piše članke proti Jugoslaviji.

Kežman je naš javnosti dobro znan. Njega je poslal pokojni Stepan Radić v Ameriko, da tam zbira priloge med Hrvati za korist fonda bivše hrvatske kmetiške stranke. To delo je opravljal 4 leta, toda tako, da kakor pojejo o kraljevičih Marku:

Vino pije kraljeviču Marko
pola pije, pola šarcu daje.

Kežman je namreč darove v Ameriki zbiral, toda pošiljal samo en del stranki, večji del pa je uporabljal za potrebe svoje spoštovane osebe. Ko je po povratku iz Amerike Stepan Radić Kežmana pozval, da položi račun o teh zbirkah, je zavzel Kežman najprej v bivši stranki, potem pa v klubu proti Stepanu Radiću afont, ter pretil z razcepom stranke. Zdaj je tudi Luj Kežman v emigraciji kot velik »mučenik« in »borec« za narodne pravice.

Imamo pa še kandidate za voditelje hrvatskega naroda, ki sta Anton Pavelić in Gustav Perčec. O njih ni treba izgubljati dosti besed. Pavelić v emigraciji uživa polno gostoljubnost znanega sovražnika naše države, ki kot »veličina« stanuje v mestu Pessaro v ulici Castello Fidaria 20a.

Gustav Perčec ima na Dunaju 3 stanovanja in pol ducata ljubavnic. Obstojta samo vprašanje, odkod dobiva to ljudje denar za emigrantsko ak-

cho. En milijon dinarjev, odnešen iz tresora Selo-banke, ne zadostuje za delo teh narodnih izdajal-
cev v inozemstvu. Odgovor mora biti samo eden.
Denar dajejo naši sovražniki, toda ne dajo ga radi
lepih oči Avgusta Košutice, Luja Kežmana, An-
tona Pavelića in Gustava Perčeca, temveč zato,
ker vidijo plačan svoj račun v izdajalski akciji
hrvatske emigracije.

Evo vam, kako izgledajo pretendenti za vo-
ditelje hrvatskega naroda.

Ali hočete vi take voditelje?

Ali ni kralj imel popolnoma prav, ko je 6. ja-
nuarja onemogočil take in slične voditelje.

Zivio kralji!

Prisega

Zagreb, 8. decembra. AA. Po govorih 15 kme-
tov je gosp. Karlo Kovačević zaključil skupščino
z naslednjo prisego, ki so jo prisotni gologlavi in
soglasno ponavljali. Prisega se glasi:

Prisegamo pri Bogu Vsemogočnem in pravič-
nem, da hočemo ostati našemu kralju Aleksan-
dru I., ki je naš narod vodil od slave do slave in
z njim preživel vsa trpljenja in bolesti, in naši
domovini ostati vedno zvesti in vdani sinovi.

Prisegamo, da se hočemo pod svetim zname-
njem, pod našo jugoslovansko zastavo, ki nam jo je
kralj izročil, vselej zbirati in jo varovati neomade-
ževano ter jo s slavo ovenčano izročiti bodočim ro-
domom.

Prisegamo, da hočemo, ujedineni pod tem
svetim znamenjem in pod vodstvom našega modre-
ga in ljubljenega kralja biti trepet in strah naših
notranjih in zunanjih sovražnikov in da hočemo
s krvjo naših najboljših sinov napojeno zemljo braniti
do zadnjega svojega diha.

Prisegamo, da hočemo vse svoje delo, vse
svoje podvige, vse svoje misli in želje prešiniti z
geslom:

Vera v Boga za kralja in domovino. Tako mi
Bog pomaga!

Vsi prisotni so ponavljali besede prisega in
gologlavi poslušali zvoke godbe, ki je nato zaigrala
državno himno. Nato je predsednik Kovačević na-
daljeval:

Udanostna brzjoavka kralju

Ker vas je nad sto tisoč tako složno pokazalo,
da ste enega srca, vam predlagam, da s tega veli-
častnega shoda pošljemo Nj. Vel. kralju (burno
vzklikanje) tole pozdravno brzjoavko:

Kralju Jugoslavije Aleksandru I. Belgrad. Z
veličastnega knetskega shoda v Zagrebu pošilja
nad sto tisoč hrvatskih kmetov s svojimi srbskimi
in slovenskimi brati Vašemu Veličanstvu in celemu
kraljevskemu domu iskrene pozdrave in izraze vda-
nosti z željami, naj bi nam svetela in napredovala
velika in silna Jugoslavija v čelo kralja in v srečo
vesega prebivalstva in naše državne zajednice, ki
na podlagi modrih sklepov Vašega Veličanstva
z dne 6. januarja in 3. oktobra lanskega leta v od-
rešilo, veliko in sijajno bodočnost. — Vašemu Ve-
ličanstvu vdani sklicatelji shoda Karlo Kovačević
Brzjoavka je bila sprejeta s frenetičnim plo-
skanjem.

Pozdrav predsedniku vlade

Predsedniku prve jugoslovanske vlade gene-
ralu Petru Živkoviću, Belgrad.

Z veličastnega zborovanja hrvatskih kmetov
v Zagrebu v objemu srbskih in slovenskih bratov
pozdravljamo prvega sodelavca Nj. Vel. kralja in
vso kraljevsko vladu ter želimo, da tudi v bodoče
z vsemi razpoložljivimi sredstvi upošteva potrebe
našega podeželja in naših kmetov, ki so in ostanejo
temelj gospodarstva in narodne obrambe. Mnogo
nad stotisoč jugoslovanskih kmetov kličejo v zano-
su iskrenega rodoljubja navdušeni: Zivel kralj! Zi-
vel narod! Zivela močna Jugoslavija! V imenu
kmečkega shoda Karlo Kovačević, sklicatelj.

Globoko sem prepričan, da boste zavrnili vse
one, ki mečejo klevete na nas. Z nobene strani vas
niso silili, da pridete semkaj. Prišli ste iz proste
volje. Zato vas prosimo, da odidete domov in da
pozdravite svoje brate od Subotice do Skaderskega
jezera. Pojdimo po poti, ki nam jo je pokazal naš
kralj. Na koncu vzklikamo, dragi bratje:

Naj Bog živi našega draga kralja Aleksan-
dra I. (Dolgotrajno ploskanje.) Bog živi našo kra-
ljico Marijo in ves kraljevski dom! Naj živi naš
dragi narod!

Zagreb, 8. dec. ž. Po velikem zborovanju na
Jelačićevem trgu ob priliki današnjega kongresa
se je vršil skupni obed v mestni pivnici. Med obe-
dom so govorili Karlo Kovačević, Tomo Kovače-
vić, dr. Zebal in Tomo Jalžabetić. V imenu Suma-
dičev se je zahvalil Andrej Protić. Govoril je tudi
še Nikola Nikić. Kosilo se je končalo ob 3 popol-
dne. Popoldne ob 5 je bil na igrišču Concordije
bengalični ogenj, ki je trajal dve uri.

Demonstracije v Nemčiji

Berlin, 8. dec. kk. Včeraj v nedeljo so bile
zopet v Nemčiji demonstracije in izgrede. V Bonnu
je prišlo ob priliki nabiranja narodnih socialistov
do hudih spopadov s komunisti, pri katerih je bilo
težko ranjenih sedem oseb. V Hammelnu na We-
seri pa je prišlo do krvavih preplevov z narodnimi
socialisti ob priliki nastopa Reichsbannerja. Pri
tem so demonstranti rabili nože, boksarje in po-
per. Dva narodna socialisti in tri Reichsbannerci
so bili težko ranjeni, mnogo pa je bilo lahkot-
ranjenih. V Stuttgartu pa je bilo mirno kljub temu,
da so bili tam veliki sprejemi narodnih socialistov,
socialnih demokratov in komunistov.

Atentat na poslanika

Pariz, 8. dec. kk. Bivši poslanik georgijske
republike v Parizu Ramihvili je v nedeljo postal
žrtev političnega atentata. Ko je šel na neki shod
svojih rojakov, ga je pri vstopu v dvorano z dvema
streloma ubil neki Georgijec, baje brezposeln
stavbni delavec. Poslanik je bil takoj mrtel. Atentat-
tor je izjavil, da je poslanika ustrelil zato, ker
je v prvi vrsti odgovoren za brezposelnost svojih
rojakov. Ramihvili je bil nekdo poslanec ruske
dume in je pripadal socialistom.

Oružba „ILIRIJA“

Dunajska cesta št. 46

Telefon: 2820

Premog

Drva

Koks

Megla razgrinja svoj smrtonosni pajčolan

Zagonečno umiranje ljudstva še ni razširjeno -- Nove žrtve -- Med ljudmi
vlada nepopisna obupanost -- Jugoslovanska kolonija nima žrtve

Liege, 8. dec. fr. O strašni katastrofi, ki je
zadela smehljajočo se dolino reke Meuse med me-
stom Liege in Huy, poročajo še naslednje podrobnosti:
Zelo od pretekle četrtke divja v tej prijazni
dolini zagonečno umiranje, ki je zahtevalo že 70
smrtnih žrtv. Prebivalstvo malega mesta Engis,
oddaljeno 17 km od Liegeja, se nahaja v groze-
polnem razpoloženju. Kraj s svojimi 4000 prebival-
ci ima priznalo zelo zdravo podnebje in umrljivost
je bila tam med najmanjšimi v Belgiji.

Megla leži nad dolino že 4 dni. To se sicer
ni zgodilo prvokrat, ker goste megle, ki včasih celo
ovirajo promet, so v jesenskem času pogoste. —
Medtem ko megla po drugih krajih ni nič povzro-
čila, je imela v Engisu strašne posledice. V 24
urah je nenadoma umrlo 12 oseb in sicer po lašah,
ki stojijo daleč narazen. Zdravniki so se v avto-
busih pripeljali iz Liegeja, toda ugotoviti niso mo-
gli nič drugega kakor to, da so umrle osebe, ki so
bile bolne na srcu, jabolku in ledvicah, radi zadu-
šitve. Umrle osebe so stare od 20 do 80 let.

Po hlevih leži vse

polno poginule živine.

Prestrašeni kmetje so živino izpustili, da je zbe-
žala po sosednjih hribih ali pa so jo prepeljali v
svoje kuhinje in stanovanjske hiše. V prvem stra-
hu se je začela razširati vest, da so začeli uhajati
strupeni plini, ki so se od vojn nekeje v bližini za-
kopani, nekateri pa so valili krivdo na cinkove de-
lavce, ki se nahajajo v bližini, toda izkazalo se
je, da to ne more biti resnično, ker že več časa ne
delajo.

V petek zvečer se je megla nekoliko dvig-
nila, tako da je obstojalo upanje, da se popolno-
ma razpodi, toda ponoči je zopet nastopila še bolj
gosta in še bolj strupena. Po nekaterih krajih ka-
kor v Femelle-Haute in v Yvesu, kjer je 13 mrtvih,
zdravniki niso mogli ugotoviti prav nobenega vzro-
ka smrti. V soboto dopoldne je vladala tam že
tako gosta megla, da ni bilo mogoče videti niti
roke pred seboj. Številnemu prebivalstvu v vseh
okolišnih krajih povzroča dihanje silne težave.

Ljudje si upajo na cesto samo z v oči namočenimi
krpami pred ustmi in pred nosom. V Clermont-
sous-Hay se je zadušila vsa živina.

Prve zdravniške ugotovitve.

Zdravstvene komisije iz Bruslja dokazujejo,
da so bili najbolj prizadeti oni, ki so boleli na
srcu in na dihalih. Zastrupljenja do sedaj zdravni-
ška komisija ni ugotovila. Vsekakor pa se mora
računati z dejstvom, da ni bilo nobenega smrtnega
slučaja v krajih, kjer ni industrije. Zdravniki torej
smatrajo, da so tovarniški dimi in plini meglo ta-
ko zgostili, da je učinkovala udušilova.

Bruselj, 8. dec. fr. V medicinskih krogih se
izražajo zelo previdno o vzrokih, ki so povzročili
umiranje v mozeljski dolini. Iz Pariza poročajo, da
je tam pretekli četrtek deževal gost zelenkast prah.
Lahko je mogoče, da je ta slednji pojav v zvezi s
strupeno meglo v Belgiji. Strokovnjaki ugotovijo, če
morda južni vetrovi niso prinesli strupene bakte-
rije na sever Evrope, potem ko so odložili prah
že v srednji Franciji. Megla je brez okusa in brez
vonja.

Jugoslovanska naselbina.

Seraing, 8. dec. fr. (Izv. »Slov.«) Iz jugoslo-
vanske naselbine Seraing, ki šteje 10.000 jugoslov-
anskih podanikov, poročajo, da je nenavadna megla
legla nad celo kolonijo, v dolžini 15 km. Smrtni-
nega slučaja do sedaj med jugoslovanskimi poda-
niki ni nobenega, toda nekateri so se morali zdra-
viti v bolnišnici. Nekateri delavci iz Dalmacije pri-
povedujejo, da je bilo v petek dihanje zelo težavno
s posledicami, podobnimi onim, ki spremljajo obil-
čajno zadušitev. Delavci so zapustili tovarne in se
poskrili v velikem strahu po svojih domovih. Izse-
ljeniški komisariat v Bruslju je takoj poslal na lice
mesta svojega zastopnika, da ugotovi, če je kata-
strofa zahtevala žrtve tudi med jugoslovanskimi po-
daniki. Istotako je krenil v nevarno cono tudi jugo-
slavski izseljeniški duhovnik g. Drago Oberžan.

Bruselj, 8. dec. fr. Državno pravdnstvo v Lie-
geju je poslalo komisijo v opustošene kraje. Bolniki
kakor tudi drugi prebivalci izjavljajo, da ne vedo,

odkod so vzroki umiranja. Mrtvih je do sedaj 74.
Državno pravdnstvo zahteva najstrožjo preiskavo,
tako da bodo zdravniki začeli takoj s seciranjem
mrličev.

Tudi v Angliji.

London, 8. dec. os. »News Chronicle« poro-
čajo, da je bilo 200 ladij zajetih na Rokavskem usta-
viti stroje, da bi se izognile nesrečam, ker nobeno
signaliziranje ni bilo mogoče. V londonsko prista-
nišče ni priplula nobena ladja, ampak so vse ostale
daleč zunaj v zalivu reke Tamize. Angleška ladja
Graic in francoska Poertsmouth sta trčili skupaj in
se poškodovali. Mornarji pripovedujejo, da so zelo
težko dihali, kar se jim do sedaj v londonskih
meglah še ni nikdar pripetilo.

Najnovejša poročila.

Bruselj, 8. dec. kk. Zagonetni primeri smrti
radi megle ob Meusi še niso pojasnjeni. Med tem
so se pripetili nadaljnji trije smrtni slučaji v Jemap-
pesu. V bolnišnicah je še mnogo bolnikov iz vse
okolice. Belgijska kraljica je z več zdravniki in
člani Rdečega križa odpotovala v ogroženo pokra-
jino.

London, 8. dec. kk. »Daily Herald« poroča, da
je v neki londonski bolnišnici tudi neki bolnik, ki
kaže iste znake, kakor jih imajo zastrupljenja v
Belgiji. Bolnik, ki je starejši mož, je v času velike
megle dobil hud napad dušenja, rešili pa so ga s
tem, da so mu brizgali kisik pod kožo. Zdravniki
izjavljajo, da je cela vrsta slučajev, ki jih ponavadi
pripisujejo astmi, posledica megle.

Pariz, 8. dec. kk. Kakor poroča »Figaro«, je
bilo tudi v pariškem delavskem predkraju Puteaux
več slučajev obolenj radi megle, ravno tako kakor
v dolini Meuse pri Liegu. Mnogo prebivalcev se
je pritoževalo radi hudega zbadanja v očeh. Dva
delavca so morali radi teh bolečin prepeljati v bol-
nišnico.

Obsodba v moskovskem procesu

Moskva, 8. dec. kk. V nedeljo popoldne je bila
razglašena razsodba v Ramzinovem procesu. Na
smrt so bili obsojeni obtoženci: Ramzin, Laričev,
Kalinikov, Tašnovski in Fedotov, dočim so bili ob-
toženci Očkin, Sitnin in Kuprijanov obsojeni vsak
na deset let ječe. Pred razglasitvijo razsodbe so
bili prečitani najprej obširni razlogi, šele potem
pa se je razglasila prisojena kazen. Razsodba so-
glašja s tendencami obtožencev. Pri glavnih obtož-
enih se smatrajo za dokazane sabotaža, vohunstvo,
vleizdaja in priprave za intervencijo inozemstva.
Razglasitev razsodbe je bila končana kmalu po pol-
noči. Prisotna množica je razsodbo pozdravljala s
hura-klici in odobravanjem. Obsojenci imajo rok
72 ur za vložitev prošnje za pomiloščenje na cen-
tralni izvršni odbor Sovjetske unije. V zunanje-
političnem pogledu se je prav posebno opazil sla-
vek, ki se glasi: Vrhovno sodišče je na zaključni
seji ugotovilo kot dokazane navedbe obtožbe o od-
nošajih obtožencev s francoskima agentoma K. in R.
ter bo o tem poročalo sovjetski vladi. V obtožnici
sta K. in R. označena kot člana francoske uradne
službe, ki sta v Sovjetski uniji vršila vohunstvo za
Francijo. Zdi se torej, da napoveduje razsodba ko-
rake Sovjetske unije, ki se bodo tikali diplomatskih
odnošajev med Mosko in Parizom.

Obsojenci so vložili prošnje za pomiloščenje,
katere je centralni izvršni odbor Sovjetske unije re-
šil že danes. Pet smrtnih obsodb je spremenjenih
v desetletno ječo, trije obtoženci, ki so bili obso-
jeni na deset let ječe, pa na osem let ječe. V razlo-
gih se navaja, da so vsi obtoženci pokazali odkrito
kesanje in da so že v predpreiskavi vse priznali,
kar je olajšalo razkritje vsega dejanskega stanja.

Dr. Smeral izgnan iz Avstrije

Dunaj, 8. dec. kk. Na Dunaju se je v nedeljo
sestal kongres zvezce sovjetskih prijateljev. Češki
komunistični poslanec dr. Smeral je poročal o ve-
likem pomenu industrijskega procesa v Moskvi in
gospodarskem položaju, kakor je obstojal v sovjets-
ski Rusiji po sklenitvi miru. Ko je dr. Smeral za-
pustil lokal, so ga policijski uradniki povabili, da
pride na policijsko direkcijo na razgovor. Tam so
mu rekli, da mora radi svojega političnega govora
Avstrijo zapustiti. Prepeljali so ga na kolodvor in
ga s prvim vlakom odpravili na avstrijsko mejo.

Tatvina draguljev pojasnjena

Zagreb, 8. dec. ž. V preiskavi tatov drago-
cenosti v brzovlaku Zagreb-Ljubljana je policija
aretirala sprevednika Luko Dovgana, ki je nekaj
dni prodajal po Zagrebu zlatnino. Branil se je s
tem, da je kupil zlatnino od neznane ženske. Iz-
kazalo se je, da so pri njem najdene dragocenosti
last družbe »Precioza«.

Pri nadaljnji preiskavi je policija dobila v
roke manipulanta Pfeifferja, ki je v kritični noči
potoval z brzovlakom proti Ljubljani. Policija ga
je čakala na domu in našla v njegovem stanovanju
velik del pogrešane zlatnine, in sicer 28 zlatih
moških veržic, 15 ženskih veržic in 40 prstanov
z briljanti. Ko so ga vprašali, kje je dobil te stvari,
je vse priznal. Priznal je, da je ukradel skupaj
s sprevednikom Dovganom te dragocenosti iz kov-
čka. Policija je natančno preiskala njegovo stano-
vanje, vendar ni mogla najti ostalih dragocenosti.
Dovgan je pa izjavil, da je vrgel ostalo zlatnino
v Savo, čim se je vrnil iz Ljubljane. Označil je
točno mesto, kjer je vrgel zlatnino v vodo, vendar
pa policija ni mogla najti nikakega sledu. Policija
nadaljuje s preiskavo.

Belgrad, 8. decembra. I. Včeraj se je vršila v
domu Rdečega križa proslava mednarodne nedelje
zlatega pravila. Svečanost je otvoril ob 10 dopoldne
dr. Marko Leko, kakor je ameriški poslanik na
našem dvoru John Prince imel konferenco o vpra-
šanju odbora za pomoč stradalajoči deci in o proslavi
mednarodne nedelje zlatega pravila v Ameriki.

Vladna kriza v Franciji

Barthou vrnil mandat — Vlado skuša sestaviti senator Lavale

Pariz, 8. dec. kk. Vladna kriza v Franciji še
ni rešena. Barthou, ki je bil prvi pozvan, da se-
stavi vladu, se je moral pretekle noč odreči man-
datu. Njegov poskus se je izjalovil, ker je polagaj
preveč važnosti na sodelovanje Tardieuja, ki pa
je zopet stavil pogoji, da se ima vsa njegova zvesta
večina z Marinovo skupino vred sprejeti v novo
koncentracijo. Radikalna stranka pa, kakor pri-
znava celo »Petit Parisien« odkrito, ni mogla zopet
sodelovati v Marinovo skupino, ki tvori desno
krilo Tardieujeve večine, kljub lojalnosti, ki so
jo radikali nekoč pokazali v okviru narodne unije
pod Poincarajem. Radikali in Marinova skupina
sta se vedno najostreje pobijali ter je vladalo med
njima vedno največje nesporazumljenje glede Bri-
andove zunanje politike kakor tudi glede laične
zakonodaje.

Pred otvoritvijo

poljskega parlamenta

Varšava, 8. dec. j. Predsednik republike je
podpisal dekret, s katerim se prva seja sejma in
senata sklicuje za torek, 9. decembra. Na tej seji
se bo poljska vlada predstavila poljskim zakonodaj-
nim ustanovam. Na prvi seji sejma in senata
se bo izbralo predsedstvo in pri tej priliki bo
prvič prišlo do izraza razmerje med vladnim ta-
borom in opozicijo. Iz izjav poljskih politikov je
znano, da bi vladni tabor rad pomiril opozicijo in
na ta način v inozemstvu povečal vtis, da so raz-
mere na Poljskem navadne. Na drugi strani pa iz-
javlja Centrolev kakor tudi narodni demokrati, da
se smernice opozicije ne bodo izpremenile in da
bo ostala še v najostrejši opoziciji proti vladne-
mu taboru. Radi tega izjavlja opozicija, da ne bo
kandidirala pri volitvi predsedništva. Vladni tabor
pa je v predhodnih razgovorih ponudil Centrolevu
in narodnim demokratom po eno mesto podpred-
sednika. Odločitev je odvisna od vladnega tabora.
Ako vladni tabor ne soglašja s kandidaturom opo-
zicije, ne more biti izvoljen v predsedništvo noben
opozicijski član, ker more opozicija zbrati le 193
glasov napram vladnim 215 glasovom. V poslov-
niku skupščine pa ne stoji, da bi morala biti za-
stopana v predsedstvu opozicija ali pa kakaj manj-
šinska stranka. Vse je odvisno prav za prav od
volitev v sejmu. Se vedno pa je neznano, katera
osebnost bo predsednik sejma in katera senata. V
sejmu se zaenkrat največ govori o kandidaturi biv-

šega ministra Svitalskega. — Na drugi ali tretji
seji sejma pa se bodo volile komisije. Po poslov-
niku pošlje v komisije po enega zastopnika vsaka
stranka, ki šteje najmanj 11 poslancev. Opozicija
mora torej biti zastopana, če se bodo držali po-
slovnikar, razen če sama to odkloni. Po volitvah se
je namreč v krogih opozicije namigavalo, da opo-
zicija ne bo šla v komisije, ampak da bo vso od-
govornost prepuščila vladi. Izgleda pa, da te pasiv-
ne politike, ki opoziciji ne bi koristila in bi ji tudi
onemogočila kontrolo nad delom vlade, opozicija
ne bo sprejela in da bo nastopila pot pasivne kri-
tike.

Novo poljsko vladu je javnost sprejela z raz-
nimi občutki. Pristaši vladnega tabora so jo po-
zdravili kot močno parlamentarno vladu. Listi, ki
simpatizirajo z vladu, naglašajo, da so bili člani
kabinetu do zadnjega izvoljeni za poslance in da
imajo za seboj večino poslancev in senatorjev. Opo-
zicija pa naglašja, da se vojaški režim na Poljskem
utrjuje, mesto da bi se slabil, ker je v novem ka-
binetu več vojaških osebnosti kakor pa civilnih.
Opozicijo zanima, kako se bo vlada zadržala na-
pram izpuščenim in obtoženim poslancem, ki bodo
poskušali priti v sejmu, in kakšna bo usoda njihovih
mandatov. Nič dobrega ne pomenja za opozicijo
okolnost, da je imenovan za pravosodnega mini-
stra državni pravdnik in glavni tožitelj obtoženih
poslancev Michalowski.

Ječa v Brest-Litovskem

Varšava, 8. dec. kk. V socialističnem »Robot-
niku« objavlja bivši senator Andrej Strug, ki je
ugleden in priljubljen poljski pisatelj, dejstva, ki
odkrijajo tajnosti vojaške ječe v Brest-Litovskem,
kjer so bili zaprti voditelji poljske opozicije. Vsa
naklada lista je bila sicer zaplenjena, nekateri iz-
vodi pa le krožijo po mestu. Strug navaja med drug-
im dobesedno: Vsi jetniki so morali dva meseca
sistematično stradati. Dajali so jim samo prav gnu-
sno hrano in še to zelo malo. Kruha niso dobivali
niti ene tretjine vojaške porcije. Mnogi jetniki so
lačni grizli slamo slamnjakov. Šele od 9. novembra,
14 dni pred odpustitvijo, so dobivali normalno vo-
jaško hrano. Skoro vsi so bili mučeni in tepeni,
mnogi po večkrat. Mnogi so morali pretrpeti smrtni
strah, ker so jih alekli do nagega in obrnili k steni,
tako da so čakali na smrt. Končno je bil oddan strel
iz revolverja, ki je tik ob njihovih glavah zadel v
steno. Jetnike so sramotili in tepili po obrazu. Strug
dolži častnike, ki so bili poveljniki straže, dalje

bivšega justičnega ministra, preiskovalnega sodnika
ter drž. pravdnika, da so odgovorni za te stvari.

Aretacije v Soliji

Solija, 8. dec. kk. Da se prepričajo nadaljnje
moritve med obema macedonskima taboroma, ka-
terih je pričakovali radi umora voditelja protogero-
vistov Nauma Tomalevskega, je soljska policija po
nalogu vlade priredila v nedeljo številne racije po
kavarnah in drugih lokalih, kjer se zbirajo Mace-
donci. Kakor poročajo listi, je bilo aretiranih nad
100 sumljivih oseb in takoj interniranih v južni
Bolgariji.

Na severnejši

polniška zračna tveza

Najsevernejša polniška zračna pot je linija
Arhangelsk-Siktivkar, ki se bo otvorila v sredini
decembra. Ta proga bo igrala veliko vlogo v nadalj-
njem razvoju severne industrije.

Veličastna proslava praznika Brezmadežne

V Ljubljani

Ljubljana, 8. decembra.

Na zelo lep in pristen način je slovenko katoliško dijaštvo proslavilo danes praznik Brezmadežne.

Zjutraj na vse zgodaj se je vršilo skupno sv. obhajilo s službo božjo. Delteta so imela skupno sv. obhajilo v Alojzijevišču, kjer je ob 6 daroval sv. mašo stolni kanonik dr. Tomaž Klinar. Za mladeniče pa se je vršila recitirana služba božja ob 7 v Križankah. Sv. mašo je daroval univ. prof. dr. Ehrlich, ki je imel na dijaške tudi primeren govor. Nato so dijaški pristopili skupno k mizi Gospodovi.

Ob 9 dopoldne se je vršilo v beli dvorani Uniona slavnostno zborovanje. Med odličnimi udeleženci zborovanja naj omenimo: knezoškofa dr. Gregorja Rožmanna, univ. prof. dr. Grivca in dr. Ehrlicha, župnika F. S. Finžgarja in predsednika akademikega starešinstva Nartelja Velikonjo. Zborovanja se je udeležilo približno 200 dijakov in dijakin.

Zborovanje je otvoril s primernim nagovorom akademik Elbin Boje. Poudarjal je, da je Marija, ki je rodila krščanstvo po Kristusu. Krščanstvo je oni veliki pokret, ki je zanesel v človeka pravo ravnotežje in ono harmonično svežost, po kateri je človeštvo našlo srečo. Krščanstvo je vrnilo človeštvu smisel, ki je v duhovnosti in božjem otroštvu. Ta pravica pa nam je odprla Marija.

Za tem je učitelj Jagočič z zanosom čital »Berilo«, ki je napravilo na zbrane globok vtis. Osmošolec Zabrkar je govoril o temi: »Mati krščanskega zedinjenja«. Poudaril je, da se po Mariji vzhodna cerkev približuje katoličanstvu. Akademikarka Angela Megla je z lepim sopranom zapela pesmi »Ave Maria« in »Jutranji angelški pozdrav« ob spremljevanju klavirja. Učiteljica Zemljakova je govorila nato o temi »Marija, naš vzor«. Za tem sta sledila dva solospela Carmen Antičeve, ki je z ljublimi allom zapela Sattnerjevo Marijino pesem »Kdo je ta«. Akademik Duha je govoril o »Materi našega rodu« in je zlasti proslavil Marijo kot zaščitnico in vzgledno karitativnega dela.

Pod vodstvom akademika Bajuka in spremljevanjem pianista Mirka Avsenaka je nato dijaški mešani zbor zapel Sattnerjevo »Do Marije«. Sledil je govor bogoslovca Turka, ki je retorično dovršeno govoril o »Materi duhovnega življenja«. Sedmošolka Rožica Černičeva je lepo deklamirala Neubauerjevo »Pesem Mariji«.

Smrtna kosa

V Kostanjevici je umrla ga. Alojzija Sever v 71. letu starosti. Bila je daleč od rodnega posestva in hotelirka. Blag ji spomin! Preostali naše iskreno sožalje!

Ljubljanska kronika

Ljubljana, 8. decembra.

Ni bilo preveč dogodkov v Ljubljani, čeprav sta bila dva praznika skupaj, in kronika teh dveh dni — k sreči — mnogo zaostaja za žalostno in krvavo kroniko prejšnje nedelje in praznika po njej. Vreme je bilo oba dni bolj megleno in deževno in ljudje tudi bolj megleno razpoloženi. Le bolj malo izletnikov je odšlo ta dva dni iz Ljubljane na zadovoljstvo gostilničarjev, kavarnarjev in lastnikov drugih zabavišč, ki so bila skoraj vsa oba dneva polna.

Novi ban dravske banovine dr. Drago Marušić je prišel iz Belgrada v Ljubljano v nedeljo z jutranjim brzovlakom. Na kolodvoru so ga sprejeli zastopniki oblasti in večja skupina Goricanov, katerih rojak je novi ban.

Smrtna kosa. V nedeljo ob pol 8 zvečer je na svojem domu v Rebri 7 preminula gospa Marija Fettich-Frankheim, rojena Zagar. Pokojnica je bila soproga pred tremi leti umrlega uglednega lastnika brivskega salona v Selenburgovi ulici g. Otona Fetticha-Frankheima, umrla je v starosti 71 let. Pokojnica je bila zelo blaga žena, posebno naklonjena dijakom, katere je v prejšnjih letih rada sprejemala na svojem domu in je bil marsikak reven študent pogostjen pri njej. Bila je dobra žena in skrbna mati ter je dobro vzgajala svojih sedem otrok. Sin dr. Oto je znan ljubljanski odvetnik in občinski svetnik, ing. Viktor je obratovodja svinčenega rudnika v Mežici, hči Mici je lastnica damskega frizerskega salona v Mariboru, Frici je knjigovodkinja pri tvrdki Gassner & Glanzmann v Trzinu, Lina je uradnica pri železniški direkciji, hčerki Ema in

Profesor dr. Stanko Gogala je imel nato miselno globoko utemeljen govor o »Materi čistosti«, v katerem je navajal velike vrednote čistosti. Končno je petošolka Majda Neržima deklamirala lepo Marijino pesem, nato pa je lepo uspelo zborovanje zaključil akademik Elbin Boje.

Popoldne ob 5 se je vršila v operi nad vse uspela slavnostna predstava Calderonove globoko simbolične verske igre »Skrivnost sv. maše«. Gledališče je bilo zasedeno do zadnjega kotička in je občinstvo pazno sledilo prepričujočim prizorom, ki so jih igrali člani Ljudskega odra.

V Mariboru

Maribor, 8. decembra

Zjutraj je dijaštvo opravilo v Alojzijevi cerkvi svojo cerkveno pobožnost in skupno prejelo sv. obhajilo. Po desetih je bilo v dvorani Prosvetne zveze lepo obiskano zborovanje Akademike kongregacije. Dr. Leskovar je v svojih izjavah kazal na globoko krizo, ki pretresa sodobno življenje ter pozval mladino pod zavetje Brezmadežne. Sledili so nato drugi verski govori; v lepih besedah so se obravnavala vprašanja sodobne duševne razklanosti, krščanstva in kulture ter mladosti in katolištva. Misli vseh govornikov je zaobjel predsednik zborovanja bogoslovni profesor S. Cajncar, ki je vnebral mladino k življenju v znamenju popolnega krščanstva in popolne ljubezni do vseh. Zvečer pa se je istotam vršila uprizoritev dveh z ozirom na praznik Brezmadežne posrečeno izbranih iger, ki sta sledili uvodnemu predavanju o moderni drami. Globoko je učinkovala M. Melova »Igra apostolov«, ki ima svoje pozorišče v samotni koči visoko v gorah, ter Steguweitovi »Veseli trije kralji«, krasna božična igra. Igralce, ki so v prvi kakor tudi drugi igri pokazali toliko nadarjenosti, igrskega smisla ter vneme, so navzoči nagradili s toplim in živahnim odobravanjem. Dostojanstveno in praznično je tudi letos kakor vsako leto obhajal Maribor vzvišeni praznik brezmadežne zavetnice in matere.

V Belgradu

Belgrad, 8. decembra. I. Danes se je vršila svečana proslava Brezmadežne. V cerkvi Kristusa Kralja v Krunski ulici so priredili belgradski katoliški dijaški akademijo, ki je imela pester spored. Akademijo je posetilo mnogo ljudi. Med odličnimi gosti se je nahajal tudi papeški nuncij na našem dvoru msgr. Pellegrinetti.

Heda pa sta prevzeli po očetu frizerski salon v Ljubljani. Blaga pokojnica se v javnosti ni udeleževala ter se je vsa posvetila družini in vzgoji otrok. V večnosti ji bo to šlo prav tako v dobro. Ohranimo ji blag spomin, žalujočim pa naše sožalje. Pogreb se vrši jutri popoldne ob 3 iz hiše žalosti, Reber št. 7.

Opozarjamo na nocojšnji koncert Glasbene matice v unionski dvorani. Sedeži so ves dan v predprodaji v Matični knjigarni. Na razpolago so še sedeži vseh vrst in cen. Poudarjamo, da dvorana še ni razprodana. Ponovite koncerta ne bo in tudi oddaje po radiu ne. Zato nocoj vsi v unionsko dvorano! Najdražje vstopnice so 50 Din, najcenejše pa 7 Din.

Radi Matičnega koncerta se zimsko-športno predavanje »Skale«: Velikonočni dnevi na Korosici, preloži na petek 12. t. m.

Skok preko kože. V nedeljo zvečer se je vršila v vseh dvoranih hotela »Union« zanimiva študentska prireditelja »Skok preko kože«. Kot ena redkih zares študentskih prireditev uživa ta svečanost, ko sprejemajo rudarji v svojo sredo mlade študente, ki so se posvetili študiju montanistike, v Ljubljani velik ugled. Dvorana je bila, kakor vsako leto, tudi topot nabito polna. Prireditelji se je vršila pod pokroviteljstvom rudarskega ministra ing. Serneca, ki ga je zastopal dr. Pirkmajer. Po samem skoku se je razvila živahna prosta zabava.

Zanimivo predavanje o geološki preteklosti Karavank. Na IV. rednem sestanku prirodoslovne sekcije Muzejskega društva za Slovenijo v Ljubljani je predaval naš paleontolog g. dr. Rakovec o geološki preteklosti Karavank, posebno za časa karbona. Gospod predavatelj je opisal v glavnih potezih nastanek Karavank in njihov tektonski položaj v Vzhodnih Alpah sploh in obenem tudi navedel značilnosti, ki jih ločijo predvsem od Julijskih in Savinjskih Alp. Po splošnem uvodu se je nato omejil predvsem na karbonsko dobo in njeno

favno ter izvajal na podlagi favnističnih podatkov, da je potekala v tednji dobi, to je skozi ves gornji karbon (dolgega karbona v Karavankah doslej še niso našli) na ozemlju današnjih Karavank morska obala Sredozemskega (Tethys) morja. Stevilni ostanki morskih živali iz tega mora, ki so se našli na raznih krajih v Karavankah (tako pri Javorniku, v Dolžanovi soteski pri Trzinu) nam dajo slutiti bogastvo in raznolikost tedanje favne. Tudi ostanki tedanje flore so se našli v teh karbonskih skladih, ki še posebej izpričujejo, da se je obala morja res nahajala v neposredni bližini tega ozemlja. Zanimiva so bila dale tudi izjava glede zveze tega morja z ruskim karbonskim morjem. — Gospod predavatelj je ob koncu predavanja demonstriral nekaj lastno nabranih fosilov iz karbona pri Javorniku. Med njimi so bili posebno zanimivi ostanki trilobitov, ki so bili tostar državne meje prikratk napadeni. Po debati je predsednik sekcije g. prof. Hadži zaključil sestanek s toplimi zahvalami našemu mlademu znanstveniku, ki si je izbral paleontologijo za strokovni študij. Ta stroka obeta pri nas še mnogo zanimivih odkritij in je dejstvo, da se ji hoče g. Rakovec posvetiti, zelo hvale vredno. Sestanek žal ni bil dobro obiskan. Sekcija upa, da bo občinstvo v bodoče kazalo za te sestanke večje zanimanje.

Zanimivega gosta je imela v nedeljo ljubljanska policija. Od nekod z Gorenjskega je prišel v Ljubljano preprost kmečki fant in je tu skrivnostno kazal velik bankovec za 1000 mark ter ga hotel izmenjati. Fant je zvedel, da so nemške marke po 13 din in se je že kar veselil 13.000 Din, ki jih bo odnesel domov. Veliko pa je bilo njegovo razočaranje, ko so ga ljudje izročili stražniku, ki ga je odvedel na stražnico, zakaj bankovec je bil iz inflacijske dobe in ni bil vreden niti počenega groša. Na policiji so sprva mislili, da imajo opraviti z goljufom, ali fant jim je prav odkrito povedal, da je bil resnično prepričan o veliki vrednosti bankovca, ki mu ga je podaril kot napitnino neki nemški turist. Fant je bil nato izpuščen.

Precej nerodna nezgoda se je pripetila v nedeljo ob 10 zvečer avtoizvoščku Juvanu. Na Večni poti med Podutikom in Vičem je njegov avto zdrknil z mastne, glinaste ceste v obcestni jarek. Juvan se je obrnil za pomoč na poklicne reševalce, ki so prihiteli s svojim osebnim avtom, vendar pa tudi ti niso mogli izvleči avtomobila iz jarka in je moral Juvan počakati do ponedeljka.

Nesreča. Te dni se je v bližini Smarja zaletel avtobus v neko hišo. Pri tej priliki se je obrzela ob razbiti šipi 35 letna Ana Miklič, žena posestnika in čevljarja v Mali Vasi I pri Grosuplju. V bolnišnici so ji tedaj obvezali ranjeni vrat in jo poslali v domačo oskrbo. Stanje ranjenke pa se je neprilicovano poslabšalo, tako da ni mogla niti jesti in tudi oči so ji odpovedale. V nedeljo jo je reševalni avto prepeljal v bolnišnico.

Gledališka predstava v Rokodelskem domu

V nedeljo popoldne je občinstvo zopet napolnilo gledališko dvorano v Rokodelskem domu, kjer je prisostvovalo lepi igri petejanki »Strašen večer v Parizu«, ki je zajeta iz srede petnajstega stoletja in nam kaže razmere za vladu Ludvika XI. in zaroto plemenitašev pod vodstvom markiza Ronquelloresa, ki je bil umoril lastnega brata, da se je postal njegovega bogastva. Ta čin se nad njim maščuje, ker njegov nečak Henrik ima dobrega varuha, kateri mu pomaga iz rok brezsrčnega strica, da more prevzeti očetno posest. — Pod spretno režijo g. Fr. Bojca je bila ta predstava res lepa, zlasti četrti dejanje je bilo naravnost mojstrsko. Skupina, ki je igrala, je naraščaj rokodelskega odra, a je pokazal, da je tudi med njimi dosti talentov, ki se bodo še lepo razvili in delali čast gledališki tradiciji svojega društva. Posebej moram pohvaliti dobro igro Odvarda, Henrikovega varuha (g. Mundov), markiza Ranquelloresa (g. Janko), Jurija, markizovega zaupnika (g. Vidler), ne da bi podcenjeval prizadevanja drugih. Tudi moram omeniti, da je bila igra novost, saj je bila prvič uprizorjena v Ljubljani — če ne upoštevamo salezijanskega odra — za široko publiko. Menim, da bi bilo dobro, če bi jo o priliki ponovili.

Tipalna naprava za gluhomene

Dr. Robert Gault, profesor na čikaški univerzi, je iznašel novo postopanje, s čigar pomočjo spravi v zvezo tonske tresljaje z gluhomnimi. Poslučuje se pri tem membrane telefona, ali pa še rajše aparata, ki ga je nalašč v te namene konstruirala telefonska družba Bell in ki ga imenujejo telektor. Aparat vsebuje zelo dovršeno izdelan mikrofon, v katerega dotični, ki hoče »govoriti« z gluhomnimi, govori in katerega ima gluhomni obešenega okrog vratu. Mikrofon je v zvezi s tresočo se palico, ki jo gluhomni otipava s prsti.

Osebe, s katerimi je dr. Gault delal poskuse, so po kratki vaji mogle razumeti najprej posamezne glasove, nato zloge in besede ter končno cele stavke. Do sedaj so se gluhomni v gotovi meri učili čitati besede z ust govorečega človeka. Postopanje dr. Gaulta pa bolj poudarja to zadevo.

Mariborska kronika

Vseprek miklavževanja; darila, petje, godba in ponekod celo ples... Mariborski trgovci pravijo, da ni bilo tako z zaslužkom, kakor so se nadejali; upajo na Božič... V soboto zvečer so miklavževali v tradicionalnem vedrem razpoloženju Ljudski oder, slov. pevsko društvo »Maribor« ter Katoliška omladina; zunaj v Novi vasi pri Podgorški pa je miklavževala »Lira«. Včeraj so se razplameli v miklavževi veselosti »Rapidovci« v dvorani Prosvetne zveze, v Radvanju »Pošteta«, na Pobrežju pa Rdeči križ. Vzporedno pa so bile na periferiji skrbno ter z vso kuharsko veščino pripravljene tradicionalne pojedine ali »smavzi« domačih prekaženih, kašnih ter krvavih klobas in drugih dobrot. Danes popoldne pa so se v Narodnem domu zbrali člani pevskega društva »Jadrane«. Z darovi, petjem in dobro voljo. —

Suša je sledila snežnim padavinam v preteklem tednu ter segla tudi v policijsko — malho. V dveh dneh povleček stanja v znanem in slovitim mariborskem hotelu za troje enot ter 28 prijav. Poznavalci razmer na mariborskem dnu pravijo, da so to dokazi suše, češ da so včasih dnevi, ko je varnostna bilanca precej drugačna. Krojaškega pomočnika Štefana Levičarja so v noči na nedeljo v Studencih napadli nekateri njemu prav dobro znani možanci, ga potolkli na tla, da je zadobil pri tem številne poškodbe na obeh rokah. Jože G. in Franček M. pa sta zasnovala prevaro; našla sta nabavno knjigo Ivan U. od neke tuksajne tvrčke ter kanila na račun omenjenega nabaviti si raznih zemskih dobrot. Tvrčka je bila o vsem prav dobro poučena ter sta Joška in Franček prišla v evidenco pri sodišču. Viničar Matijec R. iz Koriaka se prišel v Maribor ter se ogledal v neki gostilni na Vodnikovem trgu; najrazličnejših prijaznosti in pa ljubeznivosti od strani neke babetine je postal deležen, da je nazadnje prišel do spoznanja, da je za 370 Din olajšan, ki so z babetino vred skopneli.

Smolo je imel 60 letni Anton Naberger; po nesrečnem naključju je vli v čaj očetno kislo namesto žganja. Prepeljali so ga v splošno bolnišnico. Njegovo stanje je izven nevarnosti.

Predstave znamenitega filma »Pot k slavi«, ki se predvaja v unionskem kinu, se bodo vršile še v torek in sredo dne 9. in 10. t. m. Poset prav toplo priporočamo.

Kakšna bo letošnja zima?

Nemški meteorološki strokovnjaki trdijo, da je nedavne hude mraz in velike količine snega, ki je padel po gorah, siguran predznak ostre zime, ki bo slična predlauski zimi. Hrčki so se letos zakopali zelo globoko v zemljo in so se preskrbeli z velikimi rezervami hrane in slame. Lansko leto so spali hrčki samo nekaj centimetrov pod zemljo. Tudi koze imajo letos gostejše kožuhe, kakor pa lansko leto. Nemški narod veruje v te znake in se preskrbuje z drvmi in toplo obleko, ker mu je še v svojem spominu ostra zima pred dvema letoma, ki so jo tudi naznanjali slični naravni pojavi.

V Nemčiji ie preveč inteligence

V zadnjem času se v Nemčiji opaža nadprodukcija inteligence, ki ne more najti zaposlenja. Nemčija potrebuje n. pr. 20.000 zdravnikov, v državi pa je danes 49.000 oseb z dovršenimi zdravniškimi nauki in vsako leto pride z univerz nad 1000 novih zdravnikov. Za filozofe je v celi Nemčiji 4300 mest, kompetentov pa je 18.000. Leta 1927. je prišel en odvetnik na 3900 ljudi, danes pa pride en odvetnik na 200 ljudi. Napram zadnjemu predvojnemu letu je število slušateljev na nemških univerzah naraslo za celih 60 odstotkov.

Sport

Grčija : Bolgarija 6:1.

Atene, 8. dec. 8. Včeraj se je vršila reprezentančna nogometna tekma med Grčijo in Bolgarijo. Tekmevala se je za balkanski pokal. Neprilicovano je zmagalo grško moštvo s 6:1. To je že druga lepa zmaga grškega moštva. Do sedaj je imelo uspeh z Jugoslavijo in Bolgarijo. S to zmago si je Grčija priborila drugo mesto in izpodrinila Jugoslavijo za dve točki. Sodič je dobro g. Ružič.

Hašk-Gradjanski : Primorje 3:0 (1:0).

Zagreb, 8. dec. 8. Danes se je vršila nogometna tekma med kombiniranim moštvom Haška in Gradjanskega in Primorjem, ki je končala s 3:0 (1:0) v korist Hašk-Gradjanskega.

Ljubljansko gledališče

Drama.

Začetek ob 20.

Torek, 9. decembra: Zaprtlo.
Sreda, 10. decembra: GOSPA MINISTRICA. — Red C.

Opera.

Začetek ob 20.

Torek, 9. decembra: Zaprtlo.
Sreda, 10. decembra: MOC USODE. — Red A.

Potrži in užaloščen naznanjamo s tem vsem sorodnikom, znancem, prijateljem in vsem, ki so poznali njeno plemenito srce, da je nenadoma umrla danes, dne 6. decembra 1930 v 71. letu svoje starosti, naša pre-dobra mama, babica in tašča, gospa

Alojzija Severjeva

nadporočnikova vdova in posestnica v Kostanjevici ob Krki

ki je vse svoje življenje posvetila brigi in delu za našo srečo.

Pogreb predrage pokojnice se je vršil na Marijin praznik, dne 8. decembra 1930 ob 16 iz hiše žalosti na mestno pokopališče v Kostanjevici.

Kostanjevica, Brežice, Škofja Loka, Gorica, dne 6. decembra 1930.

Dr. Niko in kapetan II. kl. Otmar, sinova. Lojzka dr. Mer-moljeva, hči — in vsi ostali sorodniki.

Globoko potrži naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretužno vest, da je naša zlata mamica, predobra tašča, teta, svakinja in stara mamica, gospa

Marija Fettich-Frankheim

včeraj, v nedeljo dne 7. decembra t. l. zvečer po 7. uri, po krajši, a težki bolezn, previdena s svetotajstvi in pripravljena za večnost, v 71. letu svojega dela, truda in dobrot polnega življenja, za vedno zatisnila svoje blage oči.

K večnemu počitku jo spremimo v torek, dne 9. t. m. ob 3 popoldne iz domače hiše v Rebri št. 7, k Sv. Križu.

Zalne sv. maše se bodo čitale pri Sv. Jakobu v sredo, dne 10. t. m. ob 7 zjutraj.

Ohranite nam predrago pokojnico v blaženem spominu!

V Ljubljani, dne 8. decembra 1930.

Dr. Oton, odvetnik, inž. Viktor, sinova. Mici por. Scheiber, Frici, Lina, Erna, Heda por. Matul, hčere.
Vsi vnuki in vnukinje in ostalo sorodstvo.

Brez posebnih obvestil.

Dvajset tisoč milj pod morjem

pisal

JULES VERNE.

26

»Zelo velik. Mislim, da bi lahko, ne da bi bil preveč prizadet, plačal vseh 12 milijard državnega dolga, ki ga je dolžna Francija.«

Pozorno sem motril tega tajinstvenega človeka, ki je govoril z menoj take besede. Ali je mari zlorabljal mojo lahkovernost? Bodočnost mi je kmalu prinesla odgovor na moje dvome.

Štirinajsto poglavje.

Črna reka.

Od morja pokriti del zemeljske kroglice cenijo na 3.832.558 kvadratnih mirijametrov. Ta tekoča množina vsebuje 2 milijardi 250 milijonov kubičnih milj in bi tvorila kroglo s premerom 600 milj, koje teža bi znašala 3 kvintilijone ton. Če si hočemo to številko predstaviti, moramo vedeti, da se en kvintilijon odnaša k eni milijardi kakor ena milijarda k enojki, da je v enem kvintilijonu ravno toliko milijard, kolikor je v eni milijardi enojk. Ta tekoča masa je približno enaka množini vode, ki bi jo vse reke sveta izlile tekom 40.000 let.

V geoloških epohah je sledila ognjeni dobi vodena. Ocean je bil od začetka vseobsegajoč. Potem so se polagoma v silurični dobi prikazali vrhovi gora, otoki so se dvigali in izginjali pod delnimi potopi, se vnovič prikazali in spajali ter tako stvorili dele sveta, ki so se končno utrdili v one geografske like, kakor jih vidimo danes. Ta trda masa znaša 73.000.657 kvadratnih milj ali 12.916 milijonov hektarjev.

Po obliki kontinentov se da morje razdeliti v pet delov: arktično ledeno ali severno polarno morje, antarktično ledeno ali južno polarno morje, Indski ocean, Atlantski ocean in Tihi ocean. Tihi ocean se razprostira od severa proti jugu med obema tečajnikoma, od zapada napram vzhodu med Azijo in Ameriko pa čez območje 145 stopinj dolžine. Je najbolj mirno od vseh morij, njegovi tokovi so široki in počasni, plima in oseka sta srednji, padavine so pa obilne. Bilo mi je usojeno, da ta ocean preplemem v najčudovitejših okolnostih.

»Gospod profesor,« me je zdajci ogovoril kapitan Nemo, »če vam je prav, bomo zdaj natančno določili našo lego in izhodno točko našega potovanja. Ura je tričetrt na dvanaest. Vzdignili se bomo na površino.«

Kapitan je trikrat pritisnil na električno uro. Sesalke so hipoma začele izganjati vodo iz shramb — kazalec manometra je po raznih številkah tlaka kazal dviganje »Nautilusa«. Potem se je ustavil.

»Dospeli smo na površje,« je rekel kapitan.

Podal sem se k lestvi, ki se je nahajala sredi ladje in peljala na platformo. Stopal sem po kovinastih stopnicah in prišel skozi odprto odprtino na zgornjo ploskev »Nautilusa«.

Platforma se je nahajala 80 centimetrov nad vodo. Sprednja in zadnja paluba »Nautilusa« sta kazali obliko vretena, ki je opravičevala primero z dolgo cigaro. Opazil sem, da so v obliki luskin druga čez drugo položene jeklene ploče dajale podmornici podoben ogromnega plazilca. Zdaj sem razumel, da so imeli »Nautilusa« za morskega sesavca.

Proti sredini platforme je na polovico v ladjin trup vpuščen čoln tvoril lahko izboknino. Na srednjem in zadnjem delu sta se dvigali dve ohišji srednje višine s poševnimi stenami, ki so bile deloma zaprte z debelimi steklenimi lečami. Eno je bilo namenjeno krmilarju, v drugem pa se je svetil mogočni električni ogenj, ki je ponoči razsvetljeval kurz, po katerem je vodil ladjo krmar. Morje je bilo sijajno, nebo jasno in svetlo; dolga ladja pa je valovanje oceana komaj čutila. Lahen vetrič z vzhoda je rezal brazde v vodno gladino. Horizont je bil popolnoma prost megle in sopare in kakor nalašč za opazovanje.

Ničesar nismo videli, ne otoka, ne čeri. Od »Abrahama Lincolna« ni bilo sledu. Bila je samo nekončna praznina.

Kapitan Nemo je s pomočjo šesternika ugotovil višino solnca, da dobi širinsko stopinjo, na kateri smo se nahajali. Nekaj minut je čakal, dokler je bilo solnce na isti višini z robom horizonta. Medtem ko je opazoval, se ni zganila niti ena mišica na njegovem telesu, in če bi bila njegova roka iz mramorja, ne bi bila mogla instrumenta držati mirneje.

»Poldan,« je dejal. »Gospod profesor, če se vam ljubi...«

Vrgel sem še en pogled na lahno rumenkasto svetlikajočo se solnce japonske obali in se podal nazaj v veliki salon. Tu je kapitan kronometrično določil dolžino, jo še enkrat kontroliral in dejal:

»Gospod Arronax, nahajamo se na 137° 15' zapadne dolžine.«

»Po katerem meridianu?« sem hitro vprašal, upajoč, da bom iz kapitanovega odgovora lahko spoznal, kakšne narodnosti da je.

»Gospod profesor,« je odgovoril, »imam različne kronometre, ki gredo po pariškem, grinviškem in vašingtonskem meridianu. Da pa vam izkažem

čast, ki sem vam jo dolžan, sem se poslužil kronometra, ki kaže čas po pariškem meridianu.«

Iz tega odgovora seveda nisem mogel ničesar posneti. Priklonil sem se in komandant je nadaljeval: »137° 15' zapadne dolžine po pariškem meridianu in 30° 7' severne širine. To se pravi, da smo nekako 300 milj oddaljeni od japonske obale. Naše poučno potovanje pod morjem se torej začne danes 8. novembra opoldne ob 12. uri.«

»Izročimo se božjemu varstvu.«

»In sedaj, gospod profesor,« je pristavil kapitan, »vas prepustim vašim študijam in raziskavanjem. Plovem v vzhodno-severno-vzhodni smeri v globini 50 metrov pod morjem. Tu imate pomorske karte z 10 meterskimi linijami, po katerih boste naši poti lahko sledili. Salon vam je na razpolago. Sedaj pa prosim, da me oprostite.«

Kapitan Nemo je pozdravil in me pustil samega, vsega poglobljenega v misli, ki so se pečale izključno le z njim. Ali bom kdaj izvedel, kateremu narodu pripada ta osebiti človek, ki se ponša s tem, da je prelomil stik z vsem človeštvom? Kateri vzroki so ga napotili k temu, da se je odrekel svojem naravnemu izvoru? Ali morda njegovo sovraštvo do človeštva hlepi po strašnem maščevanju? Ali je kapitan Nemo pripadal oni vrsti učenjakov, ki so pravi geniji, pa nimajo sreče in zadevajo povsod na odpor, tako da se popolnoma zagrenijo? Torej nekakšen moderni Galilei ali pa pojav v stilu znanega Američana Mauryja, kojega znanstveno karijero so uničile politične homatije njegovega časa? Ničesar gotovega nisem mogel sklepati. Mene, ki me je vrgel na njegov krov slučaj in kojega življenje je bilo v njegovih rokah, je sprejel hladno, toda gostoljubno. Samo, če sem mu hotel ponuditi roko, je ni nikoli sprejel. Tak je ostal do konca.

Celo uro sem bil zatopljen v te misli in se prizadeval, da to veliko tajnost odgonetam. Potem sem uprl pogled na veliki planiglob in sem položil prst natančno na točko, kjer sta se od nas določena dolžina in širina križali.

Morje ima svoje reke enako ko kopnina. To so tokovi, ki se razločujejo med seboj po temperaturi in barvi. Najznamenitejši je tako zvani Zalivski tok. Znanost je na globu določila smer pet glavnih morskih tokov: eden teče v severnem, drugi v južnem Atlantskem oceanu, tretji v severnem, četrti v južnem Tihem oceanu, peti pa v južnem Indskem oceanu. Najbrž smo nekda imeli še šesti tok, in sicer v severnem Indskem oceanu, takrat ko sta Kaspisko morje in Aralsko jezero, ki spadata danes k velikim suhozemeljskim vodam azijskega dela sveta, tvorila še eno in isto morsko gladino.

Špecertisko in kolonijalno blago, umetna gnojila, cement itd. itd.

dobavlja

Gospodarska zveza v Ljubljani

Za Božič in novo leto

Dvokolesa, motorji, šivalni stroji, otroški in igračni vozički, pnevmatika, posamezni deli. Velika izbira, najnižje cene. Prodaja na obroke. — Ceniki franco.

„TRIBUNA“ F. B. L.
tovarna dvokoles in otroških vozičkov
LJUBLJANA, Karlovska cesta štev. 4

Najvarneje in najbolje naložite denar pri

Ljudski posojilnici v Celju

registr. zadrugi z neomejeno zavezo v Celju, v novi lastni palači na vogalu Kralja Petra ceste in Vodnikove ulice

Stanje hranilnih vlog nad Din 85.000.000.—. Obrestna mera najugodnejša. — Za hranilne vloge jamči poleg rezerv in hiš nad 3000 članov posetnikov z vsem svojim premoženjem. —

Posojila na vknjižbo, poroštvo ter zastavo pod najugodnejšimi pogoji.

Vlagatelji pri Ljudski posojilnici v Celju ne plačajo nobenega rentnega davka

Kitajske kaznilnice pred 20 leti in danes

Mnogo se je že pisalo o kitajskih jetnišnicah in njihovih grozolah. Vsak tujec, ki je prišel v Kanton, tipično kitajsko mesto z zamašanim labirintom ulic in uličic, si je gotovo ogledal kantonsko jetnišnico. Pravili so že, da oni, ki ni videl te jetnišnice, ni videl Kantona. Kaznjenci, ki so se stiskali po svojih kletkah, ki so bile prav take, kakor živalske, in ki so bili razstavljeni, da so jih mimoidoči gledali, so bili prav veselji, če je kdo prišel bližje k njihovim kletkam. Tupatam je kak dobrosrčen pasant stisnil v kletko kos kruha ali kaj podobnega, v kolikor seveda niso tega preprečili budni pazniki.

Danes je v kantonski kaznilnici vse drugače. Takih senzacij za tujce ni več v Kantonu. Tudi tu se vidi, da so kulturne reforme globoko prodrele v moralo kitajskega javnega življenja, kar se razvija tudi iz dejstva, da danes po vseh večjih kitajskih mestih obstoje same moderne kaznilnice. Kako je v notranjosti teh kaznilnic, je zelo malo znanega, ker le redkokateri tujec zaide notri.

Neki policijski uradnik, ki je pred 20 leti služboval v bivšem nemškem Kiau, pripoveduje zanimive stvari o tedanjem stanju kitajskih kaznilnic (1910).

Kaznilnice so bile podrejene sodnim oblastem. Notri so pripeljali samo težke zločince, ki so v ječah čakali na sodbo. Razlike med preiskovalnim in rednim zaporom ni bilo. Kar se tiče čistoče, so bile te kaznilnice še nekam zadovoljive. Čez dan so bili kaznjenci na velikih dvoriščih, v deževnem vremenu pa v dvorani, ograjeni z železno ograjo. Ponoči pa so bili v velikih sobah, ki so bile dolge do 30 metrov. Dvorana je bila polna lesenih kletk, od katerih v vsako je spadal po en kaznjenc. Spali so kaznjenci z verigami privezani na prične, razen tega pa so imeli še noge v lesenih okovih, tako da o kakem begu ali rešitvi v slučaju požara ni bilo govora.

Čuvaji so bili pazniki in pa bivši kaznjenci, ki so že odslužili svojo kazen. Nihče od njih ni dobival plače; živeli so samo od izsiljevanja in podkupnine. V kaznilnicah so se dogajale mnoge hude stvari, ker oblasti ni nikoli

prišlo na misel, da bi poslala kakega nadzornika.

Tako je bilo torej pred 20 leti. In danes? Poslušajmo nekega Evropeca, ki je pred kratkim posetil glavno mandžursko kaznilnico v Mukdenu.

Kaznilnica je velika in prostorna zgradba, ki jo obkroža visok zid. Zgradili so jo leta 1907 in so jo od takrat že večkrat predelavali in razširjali.

V kaznilnici je sedaj 1920 kaznjencev, med temi 570, ki sede v preiskovalnem zaporu. Zbrani so tu vseh vrst zločinskih tipi, od tatov do morilcev in roparjev. Za ženske jetnike, ki jih je 170, je urejen poseben oddelek, ravno tako tudi za mladostne kaznjence.

Na čelu zavoda je major, moderno izobražen človek. Kakor pripoveduje dotični posetnik, je ta major iz lastnega žepa precej žrtvoval za modernizacijo kaznilnice. To se sicer za Kitajca čudno sliši. Kaznilnica je urejena po sistemu kaznilnic v Pennsylvaniji. Zavod ima centralno kurjavo in kopalnice, katerih čistoča iznenadi.

Kaznjenci so dolžni delati in to v stalnem delovnem času. En del zaslužka se razdeli med kaznjence, in sicer po marljivosti, ki so jo pokazali. Tabela zaslužka je javna in je izobešena na zidovih. Problem dela so vzeli zelo moderno in ga praktično rešili. Kaznjenci so razdeljeni v različne obrtje. Dalje posvečajo veliko skrb tudi moralni vzgoji kaznjencev. Nudijo jim predavanja, mladino pa tudi poučujejo v šolskih predmetih.

Posetnik pravi na koncu svojega opisa, da bi ta kaznilnica lahko služila za vzor tudi Evropi.

Mačka ugnala milijonarja

Ob priliki otvoritve novega poslopija Shell Oil Compagny v San Franciscu se je pripetila zanimiva zgodba, ki jo posnemamo iz ameriških listov. Omenjena palača je zgrajena zelo moderno; najbolj pa so bili graditelji ponosni na pnevmatično cev, s pomočjo katere je mogoče pisma v teku ene sekunde poslati iz ene

ga urada v drugi. To napravo so nameravali staviti v pogon ob prisotnosti nekronanega petrolejskega kralja sir Henryja Deterdinga. Prišel je slavnostni dan. In glej čudo! Cev je odpovedala. Ne meščenci so pobledeli, glavni ravnatelj in ostali ravnatelji so si ruvali lase, kolikor so jih imeli še na glavi, sploh, celokupno osebje palače je bilo v zelo neugodnem položaju. Na vidiku je bila velika blamaža.

Takoj uvedena preiskava je ugotovila, da si je mačka, navadna vratarjeva mačka z imenom »Tabby« izbrala glavno cev kot trenutno stanovanje zase in štiri svoje mladiče. Ko se je radovedna množica približala, je mačka prišla k odprtini, uprla svoje oči v množico in na noben način je niso mogli spraviti ven. Da, še celo globlje se je umaknila s svojimi mladiči.

Glavni ravnatelj in drugi so začeli precej lažje dihati, ko je sir Henry Deterding izjavil, da simpatizira s »Tabby« in da se njemu na ljubo ne sme motiti njena rodbinska sreča.

Uradništvu palače se je silno dopadlo, da je mala mačka ugnala v kozji rok večkratnega milijonarja.

Duhovitosti v kriminalistiki

V Newyorku so nedavno štirje maskirani roparji vdrli v banko in odnesli 44.000 dolarjev. Tri dni pozneje je dobil bankir ček za 10.000 dolarjev. V priloženem pismu pa so roparji sporočili, da so popolnoma zadovoljni z vsoto 34.000 dolarjev.

V Evanstonu v Ameriki je bila neka mlada dama obsojena, ker je svoj avto predolgo zadrževala v nekem parku. Prijavil jo je neki policijski agent, ki je pred sodiščem podkrepil svoj dokaz še s službeno prisego. Po objavljeni sodbi je rekla dama jezno: »To mi bo policaj plačal, magari če me to stane ves ostanek mojega življenja.« Svoji grožnji je ostala zvesta in čez nekaj časa je dotičnega policijskega agenta — poročila.

Listi poročajo, da se je nedavno vršil v španskem mestu Leridi mednarodni kongres roparjev, na katerem se je razpravljalo o ureditvi centrale za vlomilske organizacije in o ustvaritvi novega mednarodnega jezika roparjev in vlomilcev.

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani,

v lastni palači ob Miklošičevi in Masarikovi cesti.

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe, b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove in steklo proti razpokam in prelomu.
3. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanje na doživetje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Zastopniki v vseh mestih in farah.

Zadružna gospodarska banka d. d. v Ljubljani

Brzo, avi: Gospobanka

Miklošičeva cesta 10. Telefon štev. 2057, 2470, 2979.

Podružnice: Bled, Celje, Djakovo, Kočevje, Kranj, Maribor, Novisad, Sombor, Split, Sibenik.

Kapital in rezerve skupno nad Din 16.000.000.—, vloge nad Din 480.000.000.—. Izvršuje vse vrste bančnih poslov po najugodnejših pogojih.